



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Moralitate, Natvra, Et Effectibvs Actvvm
Svpernatvralivm In Genere Et Fide, Spe, Ac Charitate,
Speciatim**

Coninck, Gilles de

Antverpiae, 1623

Dvb. II. Vtrùm & ex qua virtute obligemur proximum peccantem corripere?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79645)

reptionem frateram propriè & immediatè solum esse actum misericordiae, & solum remotionem caritatis. Sed suprà disp. 26. dub. 4. conclus. 3. & 4. satis ostendi, virtutem misericordiae non distingui à caritate. Hanc autem conclusionem D. Thomas bene probat, quia eiusdem virtutis est procurare alterius bonum, & removere malum ei contrarium: atqui correptio fraterna ex natura sua propriè & per se directè ordinatur ad amouendum siue impediendum malum proximi, scilicet eius peccatum: ergo est actus caritatis, cuius est procurare bonum proximi.

Confirmatur, quia correptio proximi est quaedam elemosyna spiritualis: vt autem ostendi suprà disp. 27. num. 7. elemosyna propriè & immediatè est actus caritatis erga proximum. vbi num. 8. ostendi posse etiam esse actum caritatis erga Deum, quatenus proximi bonum est etiam bonum ipsius Dei, atque ita tanquam tale per se amabile. quod maxime locum habet in correptione fraterna, qua impediuntur peccata, quae secundum se immediatè sunt quoddam externum malum Dei, cuius bonitati & auctoritati contrariantur.

4
Correptio
iudicialis,
fraterna, re-
solutiua &
paterna.

Vt hæc melius intelligantur, Nota Primò, correptionem posse esse triplicem. Prima est iudicialis, quæ assumitur vt puniatur peccatum; & est actus iustitiæ, & solius Superioris auctoritate fieri potest. Secunda est fraterna, quæ assumitur præcisè fratris emendandi causa, & exercetur à pari in patrem. Et de hac hic propriè agimus, dicimusque eam esse actum caritatis. Tertia est, quæ assumitur quandoque contra detractores aut blasphemantes, vt honor Dei aut fama proximi per illos læsa, quantum in nobis est reparetur. Hoc ipso enim quo reprehendo detrahentem, præsertim coram aliis, ostendendo eum falsa dicere, reparo famam proximi per eum læsam. Et similiter dum grauiter reprehendo blasphemantem, præsertim coram aliis, reparo diuinum honorem per ipsum læsum. Ideoque ad illa, quoties commodè fieri possunt, caritas Dei & proximi me obligat, quatenus me obligat ad illorum mala auerenda: & consequenter hæc correptio est etiam actus caritatis, non quidem erga correptum, sicut secunda; sed erga eum, cuius fama vel honor læsa sunt. Vnde etiam hæc adhibenda est etsi non speretur emendatio peccantis, quia hoc manente in sua malitia potest fama aut honor læsi apud alios reparari. Idem dicendum est de prima correptione, quæ spectat bonum publicum, cui expedit peccantes puniri. Secus est de secunda correptione, quæ spectat præcisè bonum correpti.

Potest his addi quarta correptio quodammodo media inter primam & secundam, quæ solet dici paterna: qua quis alium peccantem corripit, in quem aliquam auctoritatem habet, & quatenus hanc habet, siue cum quadam auctoritate & significatione superioritatis. Hæc autem præcipue quidem assumi-

Coninck de act. supernat.

tur ob bonum peccantis, vt hic corrigatur (& in hoc conuenit cum secunda correptione, & participat virtutem caritatis) ita tamen vt verborum seueritate simul culpa puniatur; & in hoc conuenit cum prima correptione, & participat aliquo modo virtutem iustitiæ punitiue, & assumitur ex officio Superioris, & ab eo debita est inferioribus peccantibus. Dicitur autem paterna, quia maxime conuenit amori & curæ quam debet habere pater in filios; & consequenter omnis Superior, maxime spiritualis, erga inferiores, quorum ille quodammodo pater est.

D V B I V M I I.

Vtrum & ex qua virtute obligemur proximum peccantem corripere?

Q Vidam olim Semipelagiani, contra quos agit S. Augustinus libr. de Correptione & gratia, putabant obligationem corripiendi proximum peccantem non posse consistere cum necessitate gratiæ ad peccatoris conuersionem ac legis obseruationem requisitæ. Ita enim apud S. Augustinum suprà cap. 2. aiunt: *Vt quid nobis predicatur ac precipitur vt declinemus à malo, & faciamus bonum, si hoc nos non agimus, sed id velle & operari Deus operetur in nobis?* Et infra cap. 4. *Præcipe, inquit, mihi quid faciam, & si fecero age pro me gratias Deo, qui mihi vt facerem dedit. Si non fecero, non ego corripiendus sum, sed ille orandus, vt det quod non dedit; id est ipsam, quæ præcepta eius sunt, fidem Dei & proximi caritatem.* Vbi Notandum, illos non negasse nos debere ob peccata nostra corripere; sed supponentes hoc esse necessarium, & in Scripturis præceptum, inde volebant euertere sententiam D. Augustini ac Ecclesiæ Catholicæ; quæ docet, nos sine gratia Dei, quæ ipse in nobis operetur & velle & perficere bonum opus, non posse mandata implere. vt enim patet ex verbis citatis, & sequentibus; ita argumentabantur: Aut enim habemus eam gratiam, qua Deus in nobis operatur velle & perficere impletionem legis, & sic sine dubio eam implebimus, nec correptione opus erit; aut eam non habemus, & sic frustra arguimur, quia sine ea non possumus implere legem; atque ita nos non sumus arguendi, sed Deus est orandus, vt eam nobis det.

Sed argumentum nullius est momenti, quia etsi ad implendam legem nobis sit necessaria Dei gratia; tamen ipse ex parte sua est paratus eam nobis dare, quanta ad hoc est necessaria, & de facto eam etiam dat, nisi nos nostra malitia ponamus impedimentum malè vtendo gratis iam acceptis, ac internos eius instinctus negligendo: quod si faciamus, peccamus & merito arguimur. Secundo, quia Deus non semper quacumque

Bbb 2 ratione

ratione vult dare nobis suas gratias bona nobis desideria inspirando, & deinde nos ad ea perficienda adiuuando: sed sapè ad hoc requirit aliquorum operam, qui nos exterius admoneant & arguant; atque ita quodammodo plantent & rigent, ut ipse interius det incrementum. Vnde pulchrè D. Gregorius homil. 17. in Euangel. in illud Lucæ 10. *Misit eos binos ante, &c.* Bene, inquit, subditur quia misit eos ante faciem suam in omnem civitatem & locum, quod erat ipse venturus. Predicatores enim suos Dominus sequitur, quia predicatio prænuntiat, & tunc ad mentis nostre habitaculum Dominus venit, cum verba exhortantis præcurrerunt: atque per hoc veritas in mente suscipitur. hinc namque isdem predicatoribus Isaias dicit: *Parate viam Domini, &c.* Tertiò, quia Deus non dat nobis eas gratias quæ nos necessitent ad bene operandum: sed quibus acceptis possumus aut operari, si velimus, aut iis resistere non operando: ut docet Tridentinum sess. 6. cap. 5. Quare sapè nostra culpa contingit, ut accepta gratia, qua possemus bene operari, ea neglecta operemur malè, ideoque corripiendi sumus.

Gregor.

Trident.

8

Ecclesi. 19.

Omnes igitur Catholici docent, fraternam correptionem nobis esse præceptam; nam Scriptura multis locis hoc clarè docet. Nam Ecclesiastici 19. dicitur: *Corripe amicum, ne forte non intellexerit, & dicat, Non feci; aut si fecerit, ne iterum addat facere. Corripe proximum, ne forte non dixerit; & si dixerit, ne forte iteret. Corripe amicum: sapè enim sit commissio.* Ac si dicat, Nisi eum peccantem corripueris, periculum est ne iteret peccatum.

Ecclesi. 17.

Hic autem non dari solum consilium corripiendi proximum, sed verum præceptum, patet Primò, ex tam crebra illius repetitione & sollicita inculcatione; qua significatur agi de re omnino necessaria. Secundò, ex ratione, quæ ibidem subiungitur; ne scilicet proximus non correptus pergat peccare: quod iure naturæ quantum commodè possumus tenemur impedire ex caritate tam Dei quam proximi; quia peccatum est utriusque graue malum, quod tenemur auertere. Tertiò, quia, ut dicitur ibidem cap. 17. v. 11. & Deus dedit homini legem ut attendat siue abstinere ab omni iniquo, & mandauit unicuique de proximo, ut scilicet eum quantum potest ab iniquitate auertat.

Leuit. 19.

Item Leuitici 19. dicitur: *Non oderis fratrem tuum in corde tuo: sed publice (id est clarè & apertè, ita ut intelligat peccatum suum) argue eum; ne habeas super eo peccatum.* id est, ne sis particeps peccati ipsius, dum scilicet id non impediendo, cum facile posses, censuris in id consentire, atque ita illud sit tibi interpretatiue voluntarium, adeoque tibi imputetur. Ex quo apertè patet, nos obligari datâ occasione per correptionem fraternam proximi peccatum impedire. Hinc etiam merito grauissimè ab omnibus reprehenditur ista vox Cain: *Numquid ego custos fratris mei sum?*

Tertiò, Matthæi 18. dicitur: *Si peccauerit in te frater tuus, corripe illum, &c.* ubi apertè iubemur fratrem peccantem corrumpere. & ex ratione, ob quam iubemur eum corrumpere, scilicet ut eum aliàs perituro lucremur (quæ valdè grauis est) patet hoc præceptum etiam grauitè obligare. Idem præcipitur multis aliis locis, quæ hic breuitatis causa omitto.

Inter Catholicos igitur satis constat dari ali-quod tale præceptum. Item omnes satis consentiunt hoc esse iuris naturæ; sed est aliqua difficultas, ex qua virtute oriatur. Quidam apud Turrianum 2. 2. disput. 76. dub. 1. putant hoc præceptum oriri ex virtute misericordie, à caritate distincta. Sed hoc satis refutauit disput. 26. dub. 4. conclus. 4. ubi ostendi virtutem misericordie non distingui à caritate.

Alij volunt id non oriri ex particulari virtute, sed ex diuersis prout peccatum corripiendum diuersis virtutibus repugnat. Quia sicut vnaquæque virtus nos inclinat & obligat, ut in nobis propriam ipsius honestatem conferuamus, & contraria vitia fugiamus, ita etiam nos obligat ut idem faciamus in alijs. Sed hoc dici nequit; quia inde sequeretur, eum qui, cum facile possit, non corripit furem, peccare contra iustitiam: vnde ulterius sequeretur, eum teneri ad restitutionem, quod apertè absurdum est. Nimis enim videtur durum & contra communem sensum dicere, eos omnes qui non corripiunt fures, cum facile possent, teneri ad restitutionem.

Dices, talem quidem peccare contra iustitiam, non tamen teneri restituere, quia non omnis qui peccat contra iustitiam, tenetur restituere; ut patet in eo, qui conatur alicui inferre damnum vitio conatu, aut qui videns alium inferentem suo inimico damnum de eo gaudet; qui peccat contra iustitiam sine onere restituendi. Respondet illos omnes & solos teneri ad restitutionem, qui sunt iniusta causa damni de facto illati, quales sunt omnes ii, qui ex iustitia tenentur impedire damnum inferendum, aut procurare ut illatum reparetur, si id sua culpa negligant, saltem quando in eo mortaliter peccant. Quòd enim tales sint verè causa iniusta illius damni, patet, quia ex communi sententia effectus qui per accidens ex mea actione aut omissione sequitur, tunc mihi dicitur voluntarius, & ut causæ imputatur, quando eum teneor impedire. Secundum alteram autem sententiam tenemur ex iustitia corrumpere furem, atque ita quantum possumus impedire ne damnum inferat, aut efficere ut illatum restituat. quare si id lata nostra culpa negligamus, tenebimur ad restitutionem. Hinc patet exempla de conante inferre alteri damnum, aut de gaudente ob damnum alteri iniuste illatum nihil facere ad rem, quia tales non sunt iniusta causa damni.

Ad fundamentum illius sententiæ, nego assumptum. Quia, etsi virtus castitatis v. c. me inclinet

Castitas, si-
nitia, simi-
lesque virtu-
tes non obli-
gant me vt
eas in aliis
conferuam.

inclinat vt in altero eius honestatem procu-
rem, & prout possum conferuam, & conse-
quenter vt impediam vitia ei contraria: ta-
men ad hoc me non obligat; praesertim obli-
gatione stricta siue graui: sicut etiam eadem
virtus semper me inclinat ad heroicos eius
actus exercendos; tamen ad hoc me non obli-
gat, nisi quandoque per accidens, eo quod illud
sit necessarium ne in vitium ei contrarium in-
cidam.

Ratio est, quia quaeque virtus suum subie-
ctum solum obligat, vt eam in se conferuet, ni-
hil faciendo quod ei contrariatur; nec quid-
quam omitendo quod necessarium est vt eam
in se conferuet. Potest autem castitas (idem
est de aliis similibus virtutibus) optimè in me
persistere, etsi non procurem aliorum castita-
tem, quamdiu enim ego castè viuo quantum-
uis culpabiliter negligam impedire ne alij scor-
rentur; tamen ideo non fio scortator aut in-
continens. Secus est de caritate proximi, quæ
sicut per se amat bonum proximi, ita nequit
in me conferuari, nisi id procurem quoties ille
in graui est necessitate, & ego eum facilius iuua-
re possum. Et hæc est ratio à priori, tam cur illa
sententia non sit vera, quam conclusionis mox
ponenda.

14
D. Thomas.
Lectura.
CONCLUSIO. Obligatio corripiendi pro-
ximum oritur propriè ex caritate Dei & proxi-
mi. Ita D. Thomas 2. 2. qu. 33. a. 2. Lorca ibidem
& alij. Et sequitur ex dictis dub. 1. & probatur,
quia, sicut caritas Dei & proximi nos obligat
vt data occasione vtriusque bonum procure-
mus, ita nos obligat vt impediamus ea quæ
ipsis grauius aduersantur: atqui peccatum,
praesertim mortale, grauius vtrique aduersa-
tur: ergo caritas nos obligat, vt illud impedia-
mus; quod fit per correptionem fraternam.

15
D. August.
D. Augustinus serm. 16. de verbis Domini: Ille,
inquit, iniuriam fecit, & iniuriam faciendo seipsum
graui vulnere percussit; tu vulnus fratris tui con-
temnis; tu eum vides perire, & negligis? Peior es ta-
cendo, quam ille conuiciando.

Dixi, hanc obligationem per se esse sub peccato
mortali, quia sæpe ratione circumstantiarum
omissio correptionis erit solum peccatum veni-
ale, aut etiam nullum; vt patebit ex dubio
sequenti.

16
Dices Primò, Quando malum proximi est
ipsi voluntarium, quodque faciliè per se possit
auertere, si velit, non teneor ei succurrere; vt
patet in eo, qui sponte patitur paupertatem,
nuditatem, ac miseras eas sequentes; quem
non teneor his eripere, quia non censetur esse
in necessitate: atqui omne peccatum saltem for-
Coninck de act. supernat.

male est peccati voluntarium, & hic potest il-
lud vitare, si velit: ergo non teneor ipsum ab
eo eripere.

Respondeo Primò, hinc vt summum sequi,
me non teneri corripere peccantem præcisè ob
bonum ipsius, siue quatenus peccatum ipsi
præcisè malum est: cum quo optimè consistit
quod teneor illud impedire ex caritate Dei, cui
per peccatum fit grauis iniuria.

17
Respondeo Secundò, etsi peccatum qua vol-
untarium non mereatur misericordiam, sed
potius indignationem & vindictam; tamen ex
alia parte meretur etiam misericordiam, qua-
tenus habet multum inuoluntarij admistum.
Fit enim communiter, aut ex aliqua ignorantia
licet crassa, aut ex inconsiderantia; aut ex
aliqua animi perturbatione, aut graui tenta-
tione, vel affectuum inclinatione in bonum
delectabile peccato coniunctum. quæ red-
dunt eius vitiationem valde difficilem: & hac
ratione est ex parte inuoluntarium. Sicut per-
ditio sarcinæ est ex parte inuoluntaria viatori,
qui ob lassitudinem & difficultatem eam fe-
rendi ipsam abiicit, ac in via relinquit.

18
Respondeo Tertiò, etsi quis peccet omnino
sciens & ex pura malitia, adhuc peccatum esse
ex aliqua parte inuoluntarium, quatenus scilicet
priuat peccantem gratia Dei & æterna bea-
titudine, aut causat ei æternum supplicium;
quæ peccans odit & cuperet effugere. Nec re-
fert quod hæc voluntariè sibi accersat, atque
adeo videatur ea parui facere, cum faciliè ea vi-
tare possit; hoc enim fit, quia non satis apprehendit
quantum malum illa contineant; quod si,
prout decet, apprehenderet, omnino non
peccaret.

Adde, neminem ita peccare ex malitia quin
aliqua tentatione, & ad bonum delectabile
inclinatione, quam non ira faciliè potest supe-
rare, ad id inciteretur: atque ita ipsum peccatum
tum ex hac parte, tum etiam quatenus dicta
mala adfert, est ei semper aliqua ratione inuo-
luntarium. Hoc tamen fatendum est, nos rariùs
obligari taliter peccantes corripere, quia rard
est spes emendationis: quando tamen hæc ad-
est, ad illud tenemur.

19
Dices Secundò, Matth. 7. v. 1. & etiam 1. Co-
rinth. 4. v. 5. prohibemur alios iudicare: ergo
prohibemur etiam eos corripere: quia ante
quam eos corripiamus, debemus eos iudicare
peccasse. Respondeo, nobis illis locis solum
prohiberi, ne iudicemus de occultis aliorum
factis ea sine iusto fundamento male interpretando:
correptio autem solum debet fieri de
peccatis manifestis, quæ non possumus non
iudicare esse peccata.

Adde, Matth. 7. vt patet ex v. 3. propriè re-
prehendi eos, qui paruos defectus in aliis no-
tant, ac grauius arguunt ex hypocrisis, vt ipsi vi-
deantur iusti: & interim grauius peccata dis-
simulant.

D V B I V M I I I.

Quæ peccata teneamur in aliis corrigere?

20 **C**um varia sint peccata, de quibus possimus alium corrigere, varia hic occurrunt difficultates.

Origen. Prima est, vtrum teneamur in proximo corrigere peccata mortalia. Origenes enim tractatu 5. in Matthæum videtur id negare. nam docet correptionem solum respicere leuiora aliorum peccata: non autem peccata quæ sunt ad mortem; inter quæ numerat homicidia, idololatriam, fornicationem, & similia.

Matth. 18. Probat suam sententiam, quia Christus Matth. 18. solum præcipit vt corripiamus fratrem in nos peccantem: atqui qui grauiora illa peccata committit, non est frater: ergo hic non est corripiendus. Minorem probat, quia 1. Corinth. 5. dicitur: *Si is, qui frater nominatur, est fornicator, aut auarus, aut idolis seruans, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, &c.* vbi Apostolus illum qui dicta facit, non dicit esse, sed solum nominari fratrem; insinuans eum verè non esse fratrem.

Origen. Sed mens Origenis non est satis clara, tum quia non satis liquet an omnia peccata mortalia ibi vocet peccata ad mortem: an verò solum aliqua grauiora, & quæ magnum scandalum aut perturbationem pariunt. nam inter peccata, de quibus tenemur alios corrigere, numerat quadam, quæ solent inter mortalia censerì. Item videtur ibi solum disputando loqui: quia etiam contra alteram partem difficultatem mouet.

21 **Q**uidquid autem sit de ipsius mente, constat inter Doctores Catholicos peccata mortalia etiam grauissima esse materiam correptionis fraternæ. quod apertè colligitur ex dicto loco Matthæi: vbi Christus ait: *Si te audierit* (scilicet peccator à te correptus) *lucratus eris fratrem tuum.* In quæ verba D. Augustinus sermone 16. de verbis Domini: *Quid est, inquit, lucratus est te, nisi quia perieras, nisi lucraretur te? nam si non perieras, quomodo te lucratus est?* Certè non perimus nisi per peccatum mortale. Confirmatur, quia Christus dicit eum, qui corripientem fratrem post inductos testes non audit, denunciandum esse Ecclesiæ; quam si non audierit, habendum tanquam Ethnicum & publicanum. quæ non conueniunt in solum venialiter peccantem, quantumuis ab hoc non absteineat.

22 *Origen.* Argumentum autem Origenis nullius momenti est: nam phrasi Hebræa ibi dicitur nominari frater, qui verè talis nominatur, atque adeò verè est frater. Simili ratione angelus Lucæ 1. de Christo nascituro ait: *Hic eris magnus, & filius Altissimi vocabitur:* id est erit. Et infra: *Quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius Dei.* Et inferius Zacharias alloquens Baptistam ait: *Et tu puer propheta Altissimi vocaberis.* Quod autem Christiani quantum-

uis peccatores sint verè nostri fratres, patet 1. Iohannis 3. vbi dicitur: *Qui odit fratrem suum, homicida est.* Et S. Iacobus cap. 5. v. 19. *Inquit, existentes in peccato mortali apertè vocat fratres.* Ratio est, quia, etsi tales non sint verè filij Dei, quamdiu tamen fidem retinent sunt, filij communis matris Ecclesiæ: præsertim si non sint excommunicati; & consequenter sunt fratres nostri.

Secunda difficultas est, vtrum in aliis teneamur corrigere peccata venialia. Quia in te certum est nos ad hoc teneri, quando aliàs est notabile periculum ne peccans incidat in peccatum mortale: quia patet, nos teneri hoc quantum commodè possumus impedire.

Item certum est, Superiorem Religiosorum teneri in suis subditis corrigere peccata venialia, quando aliàs imminet periculum ne disciplina Religiosa magna ex parte dissoluatur, quia tenetur quantum potest dare operam vt hæc integrè seruetur. Imò credo certum esse quemuis etiam priuatum, præsertim si sit membrum illius Religionis, teneri ad eiusmodi correptionem, quando commodè potest & sperat fructum: quia talis dissolutio est graue valdè malum ipsius Religionis siue totius communitatis; quod ille ex caritate & fide, quam debet patri suæ, scilicet ipsi Religioni, tenetur impedire.

Tertiò, satis constat, nos extra dictos casus non teneri sub mortali corrigere peccantem solum venialiter. Primò, quia minus teneor cauere peccatum alterius, quam meum: atqui non teneor meum peccatum veniale vitare sub mortali: ergo nec ita teneor vitare peccatum alterius. Secundò, quia magis peccat, qui suadet alteri vt peccet venialiter, quam qui id sponte permittit: atqui ille non peccat mortaliter: ergo nec hic.

Dices, Si proximus esset in periculo perdendi omnia sua bona, aut etiam vitam, teneretur sub mortali id impedire, si commodè possem: atqui peccatum veniale est grauius malum quam illud: ergo teneor etiam sub mortali hoc impedire, si commodè possum.

Respondéo, negando consequ. Primò, quia peccatum veniale, etsi absolute sit grauius malum, quam amissio vitæ; tamen in genere bonorum spiritualium est leue, ideoque non ita obligamur id impedire: præsertim cum facilis sit illius reparatio, vnde multum eius malum minuitur. Secundò, quia vt grauius obliget proximi malum impedire, non tam spectandum est quam graue illud sit, quam quam sit illi inuoluntarium, quantumque ipse hoc teneatur vitare: hinc etsi longè grauius damnum accipiat qui lusu perdit aliquot millia aureorum, quam is qui casu fortuito perdit centum; longè tamen aliter teneor hoc impedire, quam illud; quando vtrumque æquè commodè impedire possum. Peccatum autem veniale est peccanti voluntarium.

Tota